

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Бучинського Артема В'ячеславовича
«Дидактичні умови організації самостійної навчальної діяльності
студентів гуманітарних спеціальностей з використанням
інформаційно-комунікативних технологій»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.09 – теорія навчання

Початок ХХІ століття характеризується інтенсивною інформатизацією всіх сторін життєдіяльності суспільства, унаслідок чого інформаційно-комунікативні технології посіли важливе місце. На теперішній час вони набули своєї виключної впливовості та значущості у всіх сферах людської діяльності, у тому числі й в освітній сфері, оскільки їх використання дозволяє вдосконалити форми й методи навчання та забезпечити підготовку фахівців у вищій школі з урахуванням сучасних держаних та світових вимог.

Зважаючи на те, що сьогодні соціально-економічні відносини знаходяться у стані динамічних змін, і спеціаліст на ринку праці в умовах конкуренції повинен швидко самостійно оволодівати новими знаннями й уміннями, то підготовка майбутніх фахівців у вищій школі повинна відображати відповідні запити й виклики сьогодення. У цьому сенсі тема дисертаційної роботи А.В. Бучинського є вельми актуальною та своєчасною.

Одразу слід відзначити, що дисертант довів доцільність розробки обраної теми дослідження і шляхом проведення пілотажного дослідження, в якому брали участь 258 студентів гуманітарних спеціальностей. За його результатами було з'ясовано, що респонденти широко використовують комп'ютер у навчанні, але біля 60 % із них мають певні труднощі щодо використання інформаційно-комунікативних технологій саме у самостійній навчальній діяльності.

Вивчення вступу дисертаційної роботи А. В. Бучинського дозволяє стверджувати, що автором чітко розроблено науковий апарат дослідження. Зокрема, слід наголосити, що об'єкт і предмет наукового пошуку визначено коректно й у відповідності до теми дисертації. Крім того, поставлена мета й сформульовані завдання дослідження є логічно пов'язаними між собою і вирішення останніх дало можливість досягнути запланованого кінцевого наукового результату.

Обраний для вирішення завдань дослідження комплекс наукових методів є доцільним і відповідає науковому замислу дисертації та дозволив розробити й наповнити змістовними результатами теоретичну та практичну частини дисертаційної роботи.

Аналізуючи перший розділ дисертації, слід схвально відзначити прагнення автора підійти до вирішення теоретичних завдань дослідження у логічному й систематизованому вигляді. Зокрема, автором у підрозділі 1.1 дисертації було ретельно вивчено низку наукових праць щодо розуміння понять «діяльність», «навчальна діяльність», «самотійність», «самотійна робота», «самотійна навчальна діяльність», систематизовано одержані при цьому результати, що дало можливість розкрити сутність цих понять як багатоаспектних утворень з посиланням на конкретних науковців. На підставі цього в дисертації було визначено, що в контексті дослідження під самотійною навчальною діяльністю студентів розуміється специфічний вид діяльності, яка виконується ними самотійно та спрямована на оволодіння узагальненими теоретичними знаннями, способами предметних і пізнавальних дій, професійними компетентностями

У підрозділі 1.2 наукової роботи дисертантом також доведено, що дієвим засобом підвищення ефективності самотійної навчальної діяльності студентів є використання інформаційно-комунікативних технологій, оскільки вони є оптимальними засобами для пошуку, обробки, збереження й передачі потрібної навчальної інформації, здійснення управління навчальною роботою майбутніх фахівців та оцінювання її результатів. Крім того, інформаційно-

комунікативні технології дають можливість індивідуалізації, диференціації та інтенсифікації самостійної навчальної діяльності студентів.

Дуже доречним є те, що автор дисертації звернув належну увагу на розкриття особливостей навчання студентів гуманітарних спеціальностей, що конкретизувало характер наукового пошуку та визначило його спрямованість.

Важливим науковим надбанням дисертанта, представленого в підрозділі 1.3 теоретичного розділу наукової роботи, є, безсумнівно, визначення змісту структурних компонентів (мотиваційний, знаннєвий, діяльнісний, особистісний) готовності студентів до здійснення самостійної роботи на основі використання інформаційно-комунікативних технологій, які подано у вигляді таблиці з представленням назв структурних компонентів та їх коротким суттєвим змістовним наповненням.

Надалі в тексті дисертації було визначено та схарактеризовано конкретні групи знань, умінь, необхідних для здійснення студентами самостійної навчальної діяльності. Серед них особливу увагу дисертант приділив останнім, акцентуючи увагу на таких, як інтелектуально-навчальні, дослідницькі, мобілізаційно-організаційні, рефлексивно-оцінні, контрольні-коригувальні й технологічні, що свідчить про прагнення автора забезпечити на тлі теоретичного пошуку вирішенню обраної наукової проблеми прикладний характер.

Центральним моментом теоретичного розділу дисертації є обґрунтування дидактичних умов організації самостійної навчальної діяльності студентів гуманітарних спеціальностей з використанням інформаційно-комунікативних технологій, а саме: забезпечення комплексного формування в майбутніх фахівців знань і вмінь, необхідних для реалізації самостійної навчальної діяльності із застосуванням указаних технологій; здійснення педагогічного супроводу впровадження інформаційно-комунікативних технологій у самостійну навчальну діяльність студентів-гуманітаріїв з урахуванням специфіки обраної ними спеціальності;

залучення майбутніх фахівців до виконання комплексу спеціально підготовлених завдань із метою накопичення досвіду реалізації самостійної навчальної діяльності на основі використання інформаційно-комунікативних технологій.

Розробка і представлення дисертантом вищевказаних дидактичних умов свідчить про прагнення застосувати у розв'язанні обраної наукової проблеми концепції діяльнісного підходу, яка в даному випадку й забезпечила активне включення студентів у практичну роботу та педагогічну співпрацю їх з викладачами, про що засвідчили одержані результати другого розділу дисертаційної роботи.

У цьому розділі дисертації послідовно представлено педагогічний експеримент, в межах якого було здійснено перевірку розроблених дидактичних умов. Слід відзначити, що в даному експерименті брала участь достатня кількість студентів, що забезпечило вірогідність і обґрунтованість одержаних результатів.

Дисертантом у ході педагогічного експерименту було також уточнено необхідні критерії й показники для оцінювання готовності студентів до здійснення самостійної навчальної діяльності на основі використання інформаційно-комунікативних технологій.

Для реалізації розроблених дидактичних умов автор дисертації розробив відповідну схему, в якій було відображено системний і поетапний алгоритм відповідної практичної педагогічної діяльності. Відповідно до кожної із розроблених дидактичних умов було обрано конкретні форми й методи педагогічної роботи зі студентами гуманітарних спеціальностей. Слід відзначити, що проведення педагогічного експерименту було витримано у кращих традиціях експериментальної роботи, при цьому він за своїм здійсненням охопив як вже давно звичній поширені форми і методи (міні-лекції, «кругли столи», дискусії та диспути тощо), так й інноваційні – «майстер-класи», підготовка презентацій, виконання різнорівневих завдань (репродуктивних, творчих), застосування веб-квестів тощо.

Опрацьовані результати експериментальної роботи були представлені у відповідній таблиці, яка вдало у змістовному й графічному сенсі поєднала дані констатуючого, формувального й контрольного етапів експериментальної роботи. Зокрема, у загальну підсумкову таблицю доцільно «вкладено» таблицю щодо розподілу рівнів сформованості груп умінь в експериментальній та контрольній групах.

Як свідчить текст другого розділу дисертації, педагогічний експеримент підтвердив доцільність розроблених дидактичних умов організації навчальної діяльності студентів гуманітарних спеціальностей з використанням інформаційно-комунікативних технологій.

Матеріали дисертаційної роботи свідчать про те, що одержані наукові результати було успішно впроваджено у практичну діяльність Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Висновки дисертаційної роботи А. В. Бучинського відповідають поставленій мети та сформульованим завданням наукового пошуку, вони є логічними, узгодженими й завершеними. Основні результати дослідження викладено в 12 публікаціях (серед яких 10 одноосібних), а саме 6 із них опубліковано в провідних фахових виданнях (із них 5 – одноосібних), 1 – в зарубіжному періодичному виданні, 5 – у матеріалах конференцій.

Отже, дисертаційна робота А. В. Бучинського носить завершений і цілісний характер, має наукову новизну та практичну значущість. Автореферат дисертації оформлений відповідно до існуючих вимог й цілісно і повно відбиває основні положення та надбання виконаної наукової роботи.

Відзначаючи позитивні досягнення у виконаній дисертаційній роботі, вважаємо необхідним також відзначити певні недоліки й дискусійні моменти:

1. У дисертації представлений занадто докладний аналіз наукових праць, в яких висвітлюються різні точки зору науковців стосовно визначення

основних понять дослідження («діяльність», «навчальна діяльність», «самостійність», «самостійна робота» та ін.). Хоч наведена інформація і має вагоме наукове значення, її треба було скоротити, а основну увагу в дослідженні зосередити на розкритті позицій науковців щодо тлумачення ключового поняття «самостійна навчальна діяльність».

2. У підрозділі 1.2 дисертації представлена оригінальна авторська класифікація інформаційно-комунікативних технологій з урахуванням дидактичних цілей, які ставляться на різних етапах самостійної навчальної діяльності студентів. Однак дисертація значно б виграла, якби цю класифікацію було представлено в узагальненому вигляді наочно у формі таблиці.

3. Дисертант у своїй науковій роботі достатньо повно схарактеризував основні переваги інформаційно-комунікативних технологій порівняно з іншими навчальними засобами. Однак відомо, що ці технології мають не тільки переваги, але й суттєві недоліки та обмеження у використанні. Проте це питання достатньою мірою автором не розкрито.

4. Вважаю, що в додатках дисертації варто було більш повно представити практичні доробки дисертанта (інструктивні листи, пам'ятки, схеми, плани-конспекти заходів тощо), які використовувались під час проведення експериментальної роботи.

Водночас вважаємо, що висловлені зауваження й побажання мають дискусійний характер та не зменшують загальної високої оцінки теоретичної та практичної значущості дисертації А. В. Бучинського.

У цілому можна зробити висновок, що виконана дисертація на тему «Дидактичні умови організації самостійної навчальної діяльності студентів гуманітарних спеціальностей з використанням інформаційно-комунікативних технологій» є завершеним і самостійним дослідженням яке за своїм змістом, рівнем новизни та практичним значенням одержаних результатів відповідає пп. 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою

Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами від 19.08.2015 року, Постанова Кабінету Міністрів України № 656), а її автор, Бучинський Артем В'ячеславович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.09 – теорія навчання.

Офіційний опонент:

доцент кафедри

природничо-математичних дисциплін

ДВНЗ «Донбаського державного

педагогічного університету»

кандидат педагогічних наук

І. Р. Пучков

Підпис Пучкова І.Р. засвідчує

Начальник відділу кадрів Сидор Е.С. Сілік

